

Suomen varhaiskasvatus ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä muutettavaksi varhaiskasvatuslakia. Kokeilu toteutettaisiin vuosina 2021—2024. Kokeiluun osallistuvat kunnat ja esiopetuksen toimipaikat valittaisiin ositettuna satunnaisotantana. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluisivat kokeilukuntien vuonna 2016 ja 2017 syntyneet lapset. Varhaiskasvatuslain muutos liittyy varhaiskasvatuksen tietovarannon teknisten luovutustapojen moninaistamiseen, mikä sujuvoittaisi kokeilun toteuttamista. Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Kokeilulaki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021. Varhaiskasvatuslain muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2020.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu tulee toteuttaa kiinteästi osana varhaiskasvatusta, sen toimintakulttuuria ja opetustapaa mukaillen. Kaksivuotisen esiopetuksen tavoitteena ei tule olla koulumaisuus, oppiainejohtoisuus tai lasten osaamisen koulumainen (eriarvoistava) mittaaminen, vaan varhaiskasvatuksen eheyttävä toimintakulttuuri ja lasten kiinnostuksen kohteista lähtevä, kokonaisvaltainen oppiminen, johon lapset vaikuttavat osallisuuden periaatteiden mukaisesti.

Lakiesityksessä ehdotetaan (§8), että nykyinen Esiopetussuunnitelman perusteet - asiakirja, tulisi olemaan kokeilulle laadittavan oman opetussuunnitelman lähtökohtana. Kokeilu siis nojautuu jo olemassa oleviin ohjausasiakirjoihin, jotka perustuvat lapsen edun huomioimiseen. Korostamme erityisesti ohjausasiakirjojen periaatetta: *”esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa ”* s. 5

Kokeilun perusteasiakirjassa tulisi erityisesti huomioida esiopetuksen nuorimmat 4- ja 5-vuotiaat lapset sekä kehittää joustavia esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumia. Kokeilun opetussuunnitelman perusteasiakirjan tulisi olla valmis 31.1.2021 mennessä, jotta paikallisten opetussuunnitelmien laatimiselle jäisi riittävästi aikaa. Tämä Opetushallituksen valmistelevalle osoitettu opetussuunnitelma on erityisen tärkeä osa kokeilua ja siitä syystä sen painoarvo on suuri. On tärkeää huolehtia siitä, että opetussuunnitelmaa työstetään riittävän laaja-alaisella edustuksella ja sellaisella aikataululla, että siihen voidaan paneutua huolella ja tarvittavat tahot ehtivät lausua opetussuunnitelmaan liittyen omat näkökantansa.

Lisäksi kokeilun tavoitteiksi on kirjattu sekä perheiden ja henkilöstön kokemusten että lasten kehitys- ja oppimisedellytysten, sosiaalisten taitojen ja terveen itsetunnon rakentumisen tarkastelu. Kokeiluun liittyvää tutkimusta ja sen toteuttamista olisi jo tässä vaiheessa tärkeä pohtia tarkemmin. Nyt ehdotetussa tutkimussuunnitelmassa painottuu kokeiluun osallistuvien lasten taitojen ja osaamisen mittaaminen koulussa (lukutaito, matemaattiset taidot, sosiaaliset taidot ja itsetunnon vahvistaminen), mutta suunnitelmassa ei avata riittävällä tavalla sitä, miten ja millaisia mittauksia toteutetaan lasten osallistuessa esiopetuksen kokeiluun. Tällä aikataululla mittareiden tulisi oletettavasti koostua jo olemassa olevista, viitearvot sisältävistä mittareista. Keskustelua siitä, mitä taitoja mitataan ja mitkä mittarit mittaamiseen valitaan on tärkeä käydä siten, että valinnoista ehditään pyytää lausunnot tarvittavilta tahoilta. Tässä erityisesti ne yliopistot, joissa on varhaiskasvatuksen koulutusta ja

laajaa tutkimustoimintaa, ovat erityisen tärkeitä kuultavia. Olisi ollut toivottavaa, että jo tutkimussuunnitelman tekemisessä olisi hyödynnetty varhaiskasvatuksen asiantuntijaosaamista, eikä pyydetty tutkimussuunnitelmaa taloustieteilijöiltä, joilla ei ole varhaiskasvatuksen asiantuntijaosaamista, eikä riittävää tietoa olemassaolevista ja toimivista varhaiskasvatuksen mittareista. Tutkimussuunnitelmassa ei avata sitä, miten lasten, henkilöstön ja perheiden kokemuksia aiotaan tutkia.

Lopuksi tuomme esille, että kokeilussa on erityisesti huolehdittava henkilöstön koulutustasosta ja siitä, että kaksivuotisen esiopetuksen ryhmissä on vähintään kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa. Kaksivuotisen esiopetuksen laatu tulee rakentaa rakenteellisten tekijöiden lisäksi pedagogisesta laadusta KARVIN 2019 julkaisemien indikaattoreiden ja niihin syksyllä 2020 julkaistavien mittareiden mukaisesti. Laatua tulee myös arvioida osana kokeiluun liittyvää tutkimusta sekä arvioida lasten kaavailtuja oppimistulosmittauksia yhteismitallisesti laadun arvioinnin kanssa.

Suomen varhaiskasvatus ry:n puolesta

Hallitus ja puheenjohtaja

Eeva Hujala, puheenjohtaja

Jonna Kangas, sihteeri